

10

SEKSUAAL- KURITEOD

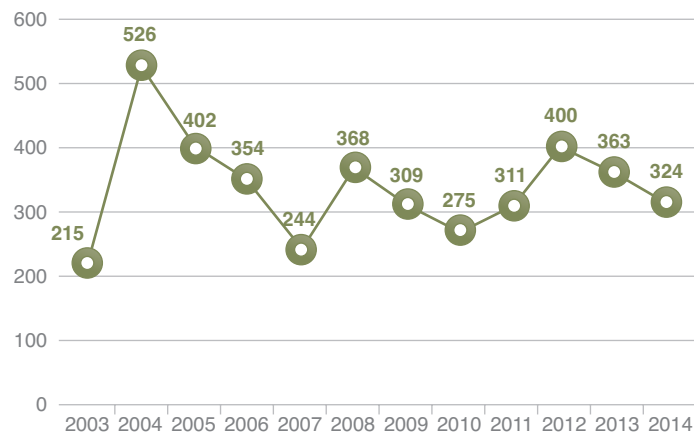
KRISTEL KRAAS
BRIT TAMMISTE

2014. aastal registreeriti 324 seksuaalkuritegu, mis on 39 (-11%) vähem kui 2013. aastal, põhjus on peamiselt seksuaalse enesemääramise kuritegude väiksem arv – võrreldes 2013. aastaga registreeriti selliseid kuritegusid 42 võrra ehk 18% vähem.¹⁴

Kõigist 2014. aastal registreeritud seksuaalkuritegudest moodustavad seksuaalse enesemääramise vastased ehk kontaktset seksuaalkuriteod ligi 2/3 (199) ning mittekontaktset seksuaalkuriteod veidi üle 1/3 (125). Viimastest omakorda 55% (69) moodustasid pornograafiasüüteo ning 45% (56) lapse seksuaalse ahvatlemise ja nn peibutamise süüteo. Last kahjustavad – nii kontaktset kui mittekontaktset – seksuaalkuriteod moodustasid 82% kõigist seksuaalkuritegudest.

Joonis 42. Registreeritud seksuaalkuritegude arv

Seksuaalkuritegude arv vähenes aastaga 11%. Seksuaalse enesemääramise vastaseid tegusid registreeriti 43 võrra (18%) vähem.

¹⁴ Registreeritud seksuaalkuritegude muutust eri kuriteokoosseisude alusel mõjutavad 23.12.2013. jõustunud KarS-i muudatused.

Tabel 10. Registreeritud seksuaalkuriteod

Karistusseadustiku paragrahv	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Seksuaalse enesemääramise vastased kuriteod						
§ 141	124	81	91	143	135	147
§ 142*	80	53	36	45	45	8
§ 143	3	1	4	1	3	1
§ 143 ^{1*}	6	3	3	1	4	1
§ 143 ^{2**}					0	11
§ 144	2	1	1	0	2	1
§ 145	14	11	10	20	16	25
§ 145 ^{1**}						5
§ 146*	25	28	35	38	33	0
Kokku	254	178	180	248	240	199
Pornograafiasüüteod						
§ 175 ^{1**}					0	1
§ 177*	1	2	40	9	0	
§ 177 ^{1*}			4	7	0	
§ 178	27	76	17	65	70	68
Kokku	28	78	61	81	70	69
Lapseealise seksuaalne ahvatlemine ja peibutamine						
§ 178 ^{1**}					4	7
§ 179 ^{**}					49	49
Kokku					53	56
Seksuaalkuritegusid kokku	282	256	241	329	363	324

* Kehtiv alates 23.12.2013

** Kehtetu alates 23.12.2013

Ligi kahel kolmandikul vägistamisjuhtumitest oli ohver alaealine.

Alaealistele pakuti veebikeskkonna www.kodutud.com ning Noorte Hääli kaudu sugulise iseloomuga tegude eest näiteks tasuta elamispinda; ühel juhul kahele (13- ja 15aastasele) tüdrukule kummalegi 40 eurot.

2014. aastal registreeritud 199-st seksuaalse enesemääramise vastasest kuriteost 57 oli toime pandud täiskasvanu ning 142 alaealise kannatanu vastu. Vägistamisjuhtumeid (KarS-i § 141) registreeriti 147, neist 92 pandi toime alaealise ning 55 täiskasvanu vastu. Lisaks vägistamistele registreeriti veel 48 alaealise kannatanuga seksuaalse enesemääramise vastast tegu.

ALAEALISELT SEKSI OSTMINE

2014. aastal registreeriti 5 alaealiselt seksi ostmise juhtumit. Neist ühel juhul osutas lastekodu kasvandik korduvalt sugulise iseloomuga tegusid talle tuttavale mehele. Teisel juhul oli 16aastane tüdruk korduvalt sugulises vahekorras täisealise mehega rahalise tasu eest.

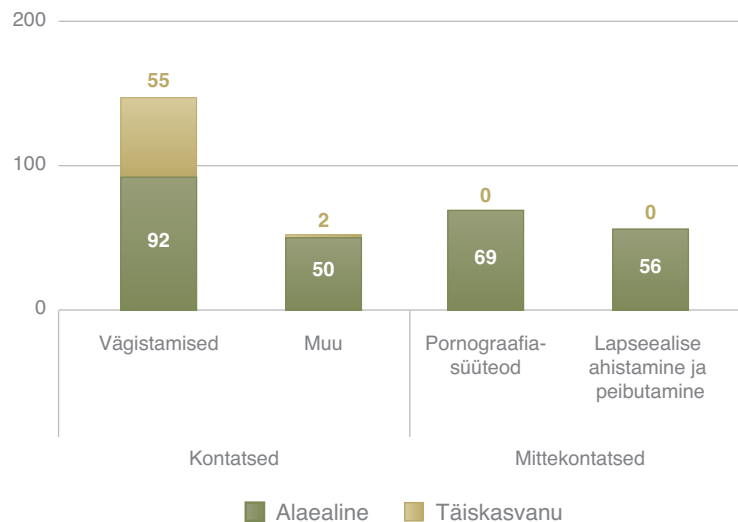
KANNATANU VANUS, SUGU JA SEOS TEO TOIMEPANIJAGA

Vägistamiste puhul oli kannatanu keskmine vanus 17,4 aastat.¹⁵ Alla 18aastaste kannatanute puhul on keskmine vanus 10 aastat, üle 18aastaste (18 sh) puhul 33 aastat. Kõige nooremad kannatanud, kelle väärkohtlemine võis alata aastaid tagasi, olid väärkohtlemise alguses 2–3aastased. Kõigi alaealise kannatanuga seksuaalse enesemääramise vastaste kuritegude puhul¹⁶ oli kannatanu keskmine vanus 10 aastat.

57 täiskasvanud kannatanuga seksuaalkuriteo puhul oli valdavalt tegu olukordadega, kus kannatanu ja teo toimepanija olid varem tuttavad (33), neist vähemalt 5 juhul oli tegu pereliikme või sugulasega (nt kannatanu isa, elukaaslase poeg). Vähemalt 18 juhul oli teo toimepanija täiskasvanud kannatanule võõras. Muude tuttavate puhul oli teo toimepanija näiteks lastekodu autojuht, hooldekodu töötaja (2 juhtumit), värske tuttav, endine elukaaslane, kannatanu ema sõber jne. Mitmel juhul – nii võõra kui ka tuttava toimepanija korral – oli kannatanu enda hinnangul teda uimastatud, kannatanu (või mõlemad osalised) oli(d) alkoholjoobes või muul põhjusel arusaamisvõimetu(d). Paaril juhtumil pandi vägistamine toime siis, kui kannatanu magas.

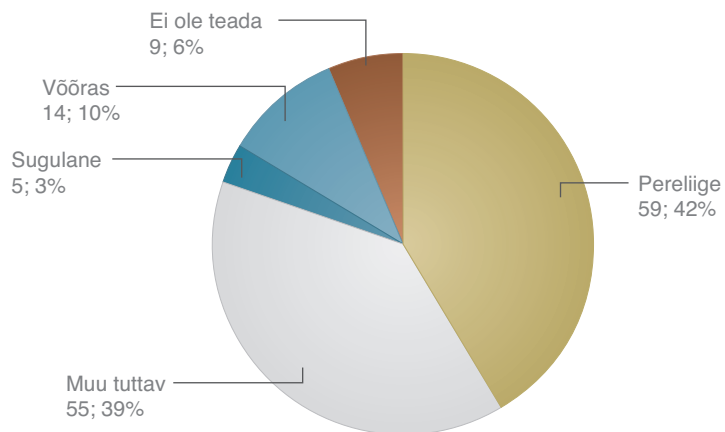
¹⁵ Siin ja edaspidi arvestatud kannatanu vanus kuriteo toimepanemise hetkel või kuriteo toimepanemise alguskuupäeval.

Joonis 43. Registreeritud seksuaalkuriteod kannatanu vanuse ja teo iseloomu alusel

Seksuaalse enesemääramise vastastes tegudes olid ligikaudu 10% kannatanutest poisid.

Joonis 44. Teo toimepanija suhe kannatanuga 2014. aastal registreeritud alaealise kannatanuga kontaktsete seksuaalkuritegude puhul

2014. aastal registreeriti 19 seksuaalkuritegu, mille panid toime alaealised, neist 14 vägistamise juhtumit, ühe sugulise iseloomuga teo lapsealisega ja 4 lapsealise seksuaalset ahvatlemist.

Laste vastu toime pandud kontaktsete seksuaalkuritegude puhul oli teo toimepanija valdavalt pereliige (59 juhtu 142-st), muu tuttav (54), sugulane või hõimlane (5), võõras (14).¹⁷ Seega vähemalt 80% juhtudel oli väärkohtleja lapsele tuttav ja ligi pooltel juhtudel oli tegu pereliikmega. Kannatanule võõras isik võis last meelitada kommi või raha pakkudes, ähvardades, usaldust või mõjuvõimu ära kasutades ning ka alkoholi vm uimastavat ainet pakkudes. Vähemalt 9 alaealist kannatanut oli kuriteo registreerimise hetkeks seksuaalse väärkohtlemise ohver olnud 4 aastat (sh 2 juhul 10 aastat). Peale selle registreeriti juhtumeid, kus laps oli ohver korduvalt, nt 1, 3, 5, 6 kuu jooksul.

Pereliikmed (sama leibkond), kes alaealise kannatanuga seksuaalse enesemääramise tegusid toime panid, olid lapse isa (vähemalt 12 juhtumit), ema endine või praegune elukaaslane ehk lapse kasuisa (vähemalt 25 juhtumit), kannatanu vend, õe elukaaslane, sõbra sõber, tugiperes lapse isa, vanaisa jt. Alaealise kannatanuga juhtumite puhul võis „muu tuttav“ teo toimepanijana olla näiteks treener (2 juhtumit), lastekodukaaslane, sugulane, vanaisa või isa sõber, vanaema naaber.

¹⁶ Arvesse on võetud 199st registreeritud seksuaalse enesemääramise vastasest teost 192 andmed, kuna 7 juhul ei ole kannatanu vanus teada (andmed salastatud).

¹⁷ 142 alaealise kannatanuga seksuaalse enesemääramise kuriteo puhul oli seos teo toimepanijaga teada 133 kuriteo puhul.

PORNOGRAAFIASÜÜTEOD

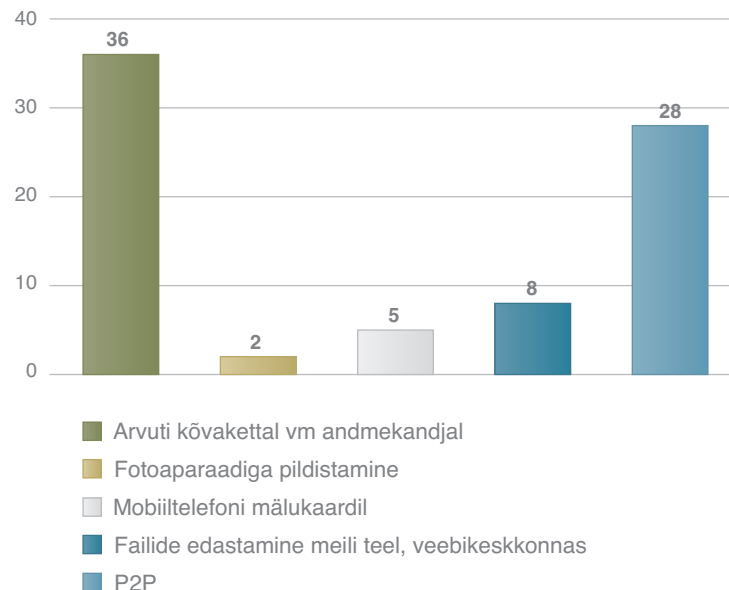
Pornograafiasüütegedest on vaadeldud järgmisi kuriteoliike: lastepornole juurdepääsu taotlemine ja selle jälgimine (§ 175¹) ning lasteporno valmistamine ja selle võimaldamine (§ 178). Registreeritud kuritegude arvus võrreldes 2013. aastaga muutust ei toimunud (2014: 69, 2013: 70). Registreeriti vaid üks lastepornole juurdepääsu taotlemise ja selle jälgimise juhtum, mis seisnes selles, et isik mõjutas suhtluskeskkonnas Skype kaht lapsealist tüdrukut (11- ja 10aastane) ennast kuriteo toimepanijale alasti näitama (sh suguelundeid).

Lasteporno valmistamise ja selle võimaldamise kuritegude puhul (kokku 68) on peamiselt tegu *peer-to-peer* (P2P) ehk partnervõrkude kaudu alla 18aastase pornograafilises situatsioonis või alla 14aastase pornograafilises või erootilises situatsioonis kujutava pildi, kirjutise või muu teose või selle reproduktsiooni valmistamise, omandamise või hoidmise, teisele isikule üleandmise, näitamise või muul viisil kättesaadavaks tegemisega. Lasteporno valmistamisele kaasati enamikul juhtudel võõraid lapsi (peamiselt veebikeskkonna kaudu), aga ka pereliikmeid. Ühel juhul filmis lasteporno valmistaja paari kuu vältel saunas käivaid 4- ja 11aastast tüdrukut.

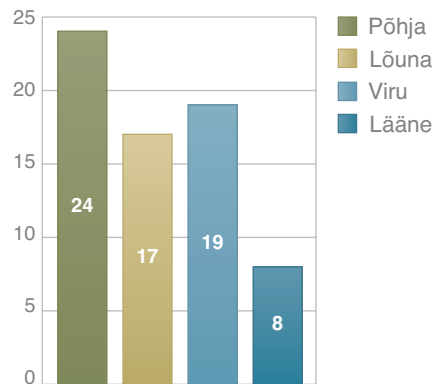
Registreeritud pornograafiasüütegede arv jäi võrreldes 2013. aastaga samale tasemele.

Ühe registreeritud kuriteo puhul oli teo toimepanijal kogutud 52 421 pildifaili ning 6203 videofaili.

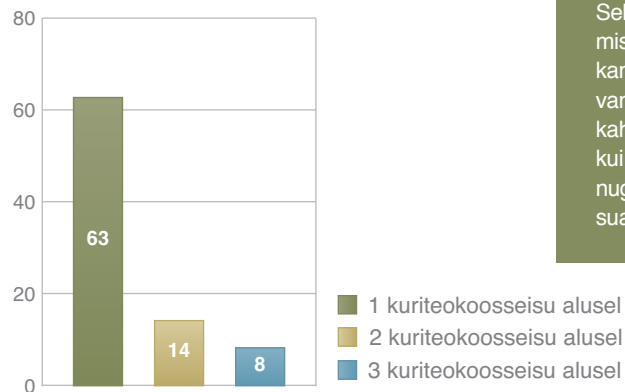
Joonis 45. Lapse seksuaalset väärkohtlemist kujutavate materjalide valmistamise ja selle võimaldamise levinumad viisid registreeritud kuritegude puhul 2014. aastal (mõned juhtumid arvestatud topelt, kui kuuluvad mitmesse kategooriasse)

Joonis 46. Pornograafiasüütegude (KarS-i § 175¹ ja KarS-i § 178) jaotus piirkonniti

Joonis 47. Seksuaalkuritegudes süüdi mõistetud isikud (2014. aastal jõustunud kohtuotsused)

Lapseealise seksuaalseksu avatlemiseks ning seksuaalse eesmärgiga kokkuleppe sõlmimisel lapseealisega kohtumiseks kasutati kõige sagedamini veebikeskkondi www.vk.com, www.facebook.com, www.mamba.ru. 11-l lapseealise seksuaalse avatlemise juhul 49-st kasutati selleks Skype'i.

Seksuuaalse avatlemise juhtumite puhul oli kannatanute keskmine vanus 12 aastat ehk kahe aasta võrra suurem kui alaealise kannatanuga kontaktsete seksuaalkuritegude puhul.

LAPSEEALISE SEKSUAALNE AHVATLEMINE JA SEKSUAALSE EESMÄRGIGA KOKKULEPPE SÕLMIMINE KOHTUMISEKS LAPSEEALISEGA

2013. aasta lõpust kehtib KarS-i § 178¹ – seksuaalse eesmärgiga kokkulepe lapseealisega kohtumiseks, mis on karistatav kuni kolmeaastase vangistusega. 2014. aastal registreeriti 7 sellist kuritegu. Lapseealised, kellega kokkulepet sõlmida sooviti, olid vanuses 7–13.

Lapseealise seksuaalse avatlemise (KarS-i § 179) juhtumeid registreeriti 2014. aastal 49. Valdavalt oli tegu juhtumitega, kus võõras täiskasvanu lähenes veebikeskkonna kaudu alaealisele (vanuses 7–14 eluaastat), üritades jõuda seksuaalse sisuga vestluseni ja järgmiste eesmärkideni (nt saada lapselt pildifaile, videomaterjali, kokkulepet seksuaalse sisuga tegevusteks, onaneerida lapse ees videokõne ajal). Harvadel juhtudel avatleti lapseealist avalikus kohas, nt kaubanduskeskuse liftis, bussis, autos, tänavatel jms. Ühe peresise seksuaalse avatlemise juhtumi puhul oli lapse väidetav väärkohtlemine kestnud viimased viis aastat. 2014. aastal ei registreeritud ühtegi lastega töötamise ebaseadusliku võimaldamise kuritegu (KarS-i § 179¹).

2014. AASTAL SEKSUAALKURITEGUDEGA SEOTUD JÕUSTUNUD KOHTUOTSUSED

2014. aastal jõustus süüdimõistetav kohtuotsus 85 isiku suhtes, kes on toime pannud mõne seksuaalkuriteo. Neist 63 mõisteti süüdi ühe kuriteoliigi järgi kvalifitseeruva kuriteo toimepanemises (neist 31 KarS-i § 178 alusel, 18 KarS-i § 141 alusel), 14 isikut kaht liiki ja 8 isikut kolme liiki seksuaalkuriteo toimepanemises. Vägistamistes süüdimõistetavile mõisteti karistuseks keskmiselt 5,3 aastat vangistust. Ühtegi isikut 2014. aastal jõustunud kohtuotsustega (KarS-i §-de 141–146 ning 178–179 alusel) õigeks ei mõistetud.